

ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до підготовки і проведення кваліфікаційних іспитів для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право», освітньо-професійна програма «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності», ступінь вищої освіти «бакалавр», денної та заочної форм навчання, з трудового права, адміністративного та адміністративного процесуального права

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри трудового
права, адміністративного права
та процесу
Протокол № 4
від 26 листопада 2019 р.

Право. Методичні вказівки до підготовки і проведення кваліфікаційних іспитів для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право», освітньо-професійна програма «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності», ступінь вищої освіти «бакалавр», денної та заочної форм навчання, з трудового права, адміністративного та адміністративного процесуального права / уклад. М. В. Чічкань. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 36 с.

Укладач: Чічкань Марія Валеріївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Відповідальний за випуск: Пузирний Вячеслав Феодосійович, д.ю.н., професор, в. о. завідувача кафедри трудового права, адміністративного права та процесу

Рецензент: Колодій Інна Миколаївна, к.ю.н., завідувач кафедри цивільного, господарського права та процесу

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНУ АТЕСТАЦІЮ	6
1.1 Зміст навчальної дисципліни «Трудове право»	6
1.2 Зміст навчальної дисципліни «Адміністративне право»	10
1.3 Зміст навчальної дисципліни «Адміністративне процесуальне право»	12
2 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ	20
3 КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ІСПИТІВ	21
3.1 Контрольні питання для підготовки до кваліфікаційного іспиту з трудового права	21
3.2 Контрольні питання для підготовки до кваліфікаційного іспиту з адміністративного та адміністративного процесуального права	25
4 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	29
4.1 Рекомендована література для підготовки до кваліфікаційного іспиту з трудового права	29
4.2 Рекомендована література для підготовки до кваліфікаційного іспиту з адміністративного та адміністративного процесуального права	33
4.3 Інформаційні Інтернет-ресурси	35

ВСТУП

Відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Чернігівського національного технологічного університету (далі – ЧНТУ), (затвердженого наказом ректора ЧНТУ 29 жовтня 2015 року № 181, зі змінами від 30.10.2019 року згідно з наказом ректора ЧНТУ № 143) атестація – є підсумковою формою контролю за певним освітньо-професійним та освітньо-науковим рівнем. Атестація здобувача вищої освіти здійснюється екзаменаційною комісією після завершення навчання на певному рівні з метою встановлення фактичної відповідності рівня підготовки вимогам освітньої-кваліфікаційної характеристики.

Атестація здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності» підготовки бакалаврів, проводиться в університеті у формі двох кваліфікаційних іспитів. До атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які повністю виконали навчальний план та успішно склали всі екзамени й заліки. Усі екзаменаційні завдання, зазначені в екзаменаційному білеті з відповідної дисципліни, є рівнозначними за їх внеском до загальної оцінки за іспит. Підсумкова оцінка розраховується як середньозважена за кожен складову екзаменаційного завдання.

Положенням про організацію освітнього процесу в ЧНТУ (затвердженого наказом ректора ЧНТУ 01 вересня 2015 року № 142 – нова редакція) передбачено, що атестацію здобувачів вищої освіти здійснюють екзаменаційні комісії (далі – ЕК). Строк повноважень ЕК становить один календарний рік. Формування, організацію роботи та контроль за діяльністю ЕК здійснює ректор Університету.

Порядок формування та організацію роботи ЕК в Університеті регламентує «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційних комісій для атестації здобувачів вищої освіти Чернігівського національного технологічного університету».

Завданнями екзаменаційних комісій є:

- комплексна перевірка й оцінювання сукупності знань, умінь, навичок та компетентностей, набутих здобувачами вищої освіти у процесі навчання за певною освітньою програмою, зокрема, освітньо-професійною програмою «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності»;

- прийняття рішення про присудження здобувачу вищої освіти відповідного ступеня вищої освіти (у даному випадку – «бакалавра»), присвоєння відповідної кваліфікації, видачу диплома (в т.ч. диплома з відзнакою з урахуванням рекомендації випускової кафедри);

- розробка пропозицій щодо подальшого підвищення якості підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності».

За підсумками роботи екзаменаційної комісії голова комісії складає звіт, який затверджується на її заключному засіданні. У звіті відображаються рівень підготовки фахівців зі спеціальності і характеристика знань, умінь та

компетентностей здобувачів вищої освіти. Вказуються недоліки, допущені у підготовці фахівців, зауваження щодо забезпечення організації роботи екзаменаційної комісії тощо. У ньому даються пропозиції щодо: поліпшення якості підготовки фахівців; усунення недоліків в організації проведення атестації здобувачів вищої освіти.

Звіт повинен містити інформацію щодо результатів складання кваліфікаційних іспитів.

Звіт про роботу екзаменаційної комісії після обговорення на її заключному засіданні подається декану та начальнику навчального відділу у двотижневий строк після закінчення роботи комісії. Результати роботи, пропозиції і рекомендації екзаменаційної комісії обговорюються на засіданні випускової кафедри, нараді відповідного факультету, затверджуються на засіданні вченої ради Університету.

Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності ЧНТУ (затвердженого наказом ректора ЧНТУ 01 березня 2016 року № 24), характеризуючи систему оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти, визначає атестацію здобувачів вищої освіти як встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності» для здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» передбачено проведення атестації у формі двох кваліфікаційних іспитів: з трудового права, з адміністративного та адміністративного процесуального права.

Мета даних методичних вказівок – допомога здобувачам вищої освіти ЧНТУ у систематизації та конкретизації набутих знань та практичних умінь, одержаних при вивченні навчальних дисциплін «Трудове право», «Адміністративне право» та «Адміністративне процесуальне право» при підготовці до кваліфікаційних іспитів за освітньо-професійною програмою «Трудове право та правове забезпечення управлінської діяльності» для здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», спеціальності 081 «Право». Дані методичні вказівки складені на основі програм вище зазначених курсів, в яких визначено обсяг та зміст матеріалу, який необхідно вивчити та засвоїти.

У методичних вказівках наведено інформацію, яка відповідає чинним нормативно-правовим актам щодо атестації здобувачів вищої освіти, змісту навчальних дисциплін, які виносяться на кваліфікаційні іспити, критеріям оцінювання знань здобувачів вищої освіти; визначено контрольні питання для підготовки до кваліфікаційних іспитів; наведено перелік нормативно-правових актів та рекомендованої літератури.

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ДЕРЖАВНУ АТЕСТАЦІЮ

1.1 Зміст навчальної дисципліни «Трудове право»

Предмет, метод, система та функції трудового права

Право людини на працю, його зміст та значення в системі прав людини. Система гарантій забезпечення права людини на працю. Використання праці громадян при здійсненні права власності. Поняття трудового права як галузі права. Місце трудового права в системі права. Суспільні відносини, що становлять предмет регулювання трудового права. Функції трудового права. Метод правового регулювання трудових відносин. Державно-нормативний метод регулювання трудових відносин. Локальний метод регулювання трудових відносин.

Відмежування трудового права від суміжних галузей права. Система трудового права як галузі права. Предмет і система науки трудового права.

Джерела та принципи трудового права

Поняття джерел трудового права України, форми їх вираження. Класифікація джерел трудового права. Конституція України як основне джерело трудового права. Кодекс законів про працю України: загальна характеристика. Закони та підзаконні нормативно-правові акти як джерела трудового права. Акти соціального партнерства: генеральна, галузева та регіональні угоди, колективні договори підприємств, установ та організацій. Локальні нормативно-правові акти: поняття, види, особливості.

Значення керівних роз'яснень Верховного Суду України для однакового застосування законодавства про працю усіма підприємствами, установами, організаціями та судовими органами. Рішення Конституційного Суду України як джерела норм трудового права.

Міжнародно-правові акти про працю як джерела трудового права. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.

Поняття, види і значення основних принципів трудового права. Значення основних принципів трудового права.

Правовідносини у сфері трудового права

Підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин.

Індивідуальні трудові правовідносини та їх склад: правовідносини щодо укладання, зміни та припинення трудового договору; щодо професійної орієнтації і професійного добору кадрів; щодо нормування та оплати праці; щодо робочого часу; щодо часу відпочинку; щодо охорони праці та здоров'я на виробництві; щодо забезпечення дисципліни праці; щодо оцінки результатів праці та атестації працівників; щодо професійного навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації працівників; щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників; щодо матеріальної відповідальності сторін трудового договору.

Колективні трудові правовідносини: щодо утворення й діяльності профспілок або інших осіб у якості представників інтересів трудових колективів найманих працівників у соціально-трудовах відносинах; щодо утворення та діяльності організацій роботодавців у якості представників інтересів роботодавців у соціально-трудовах відносинах; щодо укладання й виконання колективних договорів, колективних угод на галузевому, регіональному та національному рівнях; щодо колективних переговорів; щодо діяльності профспілок по застосуванню трудового законодавства; щодо участі трудових колективів в управлінні організаціями; щодо досудового розв'язання індивідуальних і колективних трудових спорів.

Поняття та види суб'єктів трудового права. Правовий статус працівника. Правовий статус роботодавця. Трудові колективи. Професійні спілки. Державні органи - суб'єкти трудового права.

Колективні договори й угоди

Поняття колективного договору як угоди про реалізацію конституційного права трудових колективів брати участь у вирішенні питань виробництва, організації та покращення умов праці і побуту. Види колективних договорів і угод. Юридичне та господарське значення колективних договорів і угод.

Етапи розвитку колективних договорів в Україні. Правове регулювання колективних договорів (угод). Порядок ведення переговорів і укладення колективних договорів в Україні. Сторони колективного договору. Підготовка проекту колективного договору. Форма колективного договору.

Зміст колективного договору (угоди). Класифікація колективно-договірних умов. Нормативні і зобов'язальні умови колективного договору. Основні розділи колективних договорів, їх характеристика. Додатки до колективних договорів.

Сфера поширення колективного договору (угоди). Розв'язання розбіжностей, що виникають при укладенні, зміні колективного договору. Внесення змін та доповнень до колективного договору.

Перевірка виконання колективних договорів. Звіти про виконання колективних договорів. Види відповідальності за порушення колективних договорів.

Розгляд спорів між сторонами колективного договору.

Поняття та види трудового договору

Поняття трудового договору. Види трудових договорів. Відмінності трудових договорів від цивільно-правових угод про працю. Сторони трудового договору. Форма трудового договору. Зміст трудового договору. Порядок укладення трудового договору. Загальне законодавство, яке регулює трудові відносини на умовах трудового договору.

Категорії працівників, для яких установлено особливості правового регулювання їхньої праці: державні службовці; народні депутати; посадові особи органів місцевого самоврядування; судді; прокурори; військово-службовці; працівники органів внутрішніх справ; особи, що проходять

альтернативну (невійськову службу); члени кооперативів, колективних сільськогосподарських підприємств, селянських (фермерських) господарств, господарських товариств.

Контракт – особлива форма трудового договору. Трудовий договір про сумісництво. Суміщення професій і посад. Трудовий договір про сезонну роботу. Трудовий договір про тимчасову роботу. Трудовий договір про тимчасове заступництво. Трудовий договір з працівниками на тимчасове виконання обов'язків на вакантній посаді. Трудовий договір про надомну роботу.

Переведення на іншу роботу як один з видів зміни умов трудового договору. Переміщення на інше робоче місце як один з видів зміни умов трудового договору. Зміна істотних умов праці.

Особливості тимчасового переведення працівників на іншу роботу. Співвідношення понять переведення та переміщення на іншу роботу.

Підстави та порядок припинення трудового договору

Загальні підстави припинення трудового договору. Угода сторін як підстава припинення трудового договору. Припинення трудового договору в результаті закінчення строку його дії. Призов або вступ працівника або власника - фізичної особи на військову службу, направлення на альтернативну (невійськову) службу як підстава припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника, з ініціативи власника або уповноваженого ним органу або на вимогу профспілкового чи іншого уповноваженого на представництво трудовим колективом органу.

Переведення працівника на інше підприємство, в установу, організацію або перехід на виборну посаду як підстава припинення трудового договору. Розірвання трудового договору внаслідок відмови працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством, установою, організацією, а також відмови від продовження роботи у зв'язку зі зміною істотних умов праці. Припинення трудового договору внаслідок набрання законної сили вироком суду. Припинення трудового договору за п. 7-1 ч. 1 ст. 36 КЗпП України: укладення трудового договору (контракту), всупереч вимогам Закону України "Про запобігання корупції", встановленим для осіб, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом року з дня її припинення. Припинення трудового договору з підстав, передбачених Законом України "Про очищення влади". Підстави, передбачені контрактом як підстава припинення трудового договору.

Порядок припинення трудового договору. Загальні гарантії при звільненні працівників. Оформлення звільнення і проведення розрахунку.

Відсторонення від роботи і його відмінність від припинення трудового договору. Спеціальні підстави для відсторонення працівників від роботи.

Поняття робочого часу і його види

Поняття робочого часу і його нормальна тривалість. П'ятиденний і шестиденний робочий тиждень та тривалість щоденної роботи. Скорочена тривалість робочого часу. Неповний робочий час.

Тривалість роботи напередодні неробочих, святкових і вихідних днів. Тривалість роботи в нічний час. Заборона роботи в нічний час. Робота поза межами нормальної тривалості робочого часу. Поняття та сутність надурочних робіт. Обмеження надурочних робіт. Заборона залучення до надурочних робіт. Необхідність одержання дозволу виборного органу первинної профспілкової організації (профспілкового представника) підприємства, установи, організації для проведення надурочних робіт. Граничні норми застосування надурочних робіт

Режими робочого часу. Ненормований робочий день. Робота в режимі гнучкого робочого часу. Змінна робота. Підсумований облік робочого часу. Поділ робочого дня на частини. Режим з вахтовим методом організації робіт.

Облік робочого часу та його види. Чергування на підприємствах, в установах, організаціях.

Поняття часу відпочинку і його види

Поняття часу відпочинку. Характеристика поняття «часу відпочинку» в правовому та економічному аспектах. Види часу відпочинку.

Перерви протягом робочого дня (зміни). Щоденний відпочинок (міжзмінна перерва). Вихідні дні (щотижневий відпочинок). Святкові і неробочі дні. Відпустки як різновид часу відпочинку.

Право працівника на відпустку за законодавством України. Щорічні відпустки відповідно до трудового законодавства України. Види щорічних відпусток. Правове регулювання основної та додаткових щорічних відпусток. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Характеристика творчих відпусток. Соціальні відпустки та їх види. Відпуски без збереження заробітної плати.

1.2 Зміст навчальної дисципліни «Адміністративне право»

Поняття, предмет та методи адміністративного права.

Предмет правового регулювання адміністративного права. Особливості предмета правового регулювання адміністративного права на сучасному етапі. Поняття методів правового регулювання адміністративного права, їх види та способи реалізації. Поняття адміністративного права як науки, навчальної дисципліни та галузі права. Система адміністративного права. Особливості побудови системи адміністративного права.

Джерела адміністративного права

Поняття джерел адміністративного права. Підстави класифікації джерел адміністративного права. Конституція України – основне джерело адміністративного права. Кодифіковані акти як джерела права. Проблеми застосування підзаконних правових актів як джерел пізнання в адміністративному праві.

Норми адміністративного права

Поняття норми адміністративного права. Загальні та спеціальні ознаки адміністративно-правових норм. Структура норм адміністративного права: гіпотеза, диспозиція, санкція та заохочення. Види заохочень в адміністративному праві. Види адміністративних норм. Взаємодія норм адміністративного права з нормами інших галузей права.

Адміністративні правовідносини

Поняття адміністративних правовідносин, їх загальні та специфічні ознаки. Підстави класифікації та види адміністративних правовідносин. Структура адміністративних правовідносин. Проблеми визначення об'єкта адміністративного правового відношення. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин.

Загальна характеристика окремих груп суб'єктів адміністративного права

Поняття і ознаки суб'єктів адміністративного права. Класифікація суб'єктів адміністративного права. Громадяни як суб'єкти адміністративного права. Адміністративно-правовий статус іноземців і біженців. Правове регулювання права притулку – гарантія захисту прав іноземців в Україні. Підприємства і установи – колективні суб'єкти адміністративного права. Об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права. Особливості адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування.

Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права

Загальна характеристика органів виконавчої влади як суб'єктів адміністративного права. Повноваження Президента України у сфері виконавчої влади. Правове становище Кабінету Міністрів України. Центральні

органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права. Місцеві органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права.

Форми управлінської діяльності

Поняття форм державного управління. Класифікація форм державного управління, правові та неправові форми державного управління. Особливості, ознаки адміністративних договорів як форм управлінської діяльності.

Правові акти управління

Поняття правових актів державного управління та їх юридичне значення. Вимоги до актів державного управління та наслідки їх недотримання. Класифікація актів державного управління. Нормативні та індивідуальні акти управління. Адміністративний договір як форма державного управління: ознаки, суб'єктний склад, особливості правового регулювання та сфера застосування.

Забезпечення законності та дисципліни в державному управлінні

Загальна характеристика законності і дисципліни у державному управлінні. Класифікація способів її забезпечення. Особливості контролю як способу забезпечення законності і дисципліни. Нагляд: поняття, особливості, ознаки. Розмежування нагляду і контролю. Звернення громадян за захистом своїх порушених прав та інтересів як спосіб забезпечення нагляду і контролю в державному управлінні.

Методи державного управління. Переконавання та примус в державному управлінні

Поняття адміністративно-правових методів та їх класифікація. Поняття та види заходів попередження адміністративних правопорушень. Особливості застосування вогнепальної зброї. Адміністративне затримання громадян. Поняття та особливості державного примусу. Класифікація та загальна характеристика заходів адміністративного примусу.

1.3 Зміст навчальної дисципліни «Адміністративне процесуальне право»

Адміністративно-процесуальне право як самостійна галузь національного права та науки

Поняття адміністративно-процесуального права. Предмет адміністративно-процесуального права. Методи адміністративно-процесуального права. Система адміністративно-процесуального права.

Адміністративний процес та його стадії. Адміністративне судочинство. Адміністративна процесуальна форма.

Принципи адміністративного судочинства. Здійснення правосуддя в адміністративних справах адміністративним судом. Самостійність судів. Право на судовий захист. Право на повноважний суд. Верховенство права. Законність. Рівність учасників судового процесу перед законом і адміністративним судом. Змагальність сторін. Диспозитивність. Офіційне з'ясування всіх обставин у справі. Гласність і відкритість адміністративного процесу. Забезпечення учасникам судового процесу права на правову допомогу. Забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду. Обов'язковість рішень адміністративного суду. Одноособове та колегіальне здійснення адміністративного судочинства. Мова судочинства і діловодства в судах.

Адміністративно-процесуальні правовідносини: поняття, види, підстави виникнення та їх особливості. Елементи адміністративно-процесуальних правовідносин. Суб'єкти адміністративно-процесуальних правовідносин та її класифікація. Зміст адміністративно-процесуальних правовідносин. Об'єкт адміністративно-процесуальних правовідносин.

Адміністративно-процесуальні норми: поняття, структура, види, дія в часі, просторі та по колу осіб.

Джерела адміністративно-процесуального права.

Співвідношення адміністративно-процесуального права з цивільно-процесуальним правом, господарсько-процесуальним правом, адміністративним, кримінально-процесуальним правом та іншими галузями права.

Наука адміністративно-процесуального права: поняття, предмет, система. Джерела науки адміністративно-процесуального права. Методи дослідження науки адміністративно-процесуального права.

Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ

Поняття адміністративної юрисдикції як компетенції судів щодо вирішення адміністративних справ. Відмежування „адміністративної юстиції” від „адміністративної юрисдикції” та „підвідомчості”.

Спори, на які поширюється компетенція адміністративних судів. Спори, на які не поширюється компетенція адміністративних судів.

Поняття підсудності та її види. Предметна підсудність адміністративних справ. Територіальна підсудність адміністративних справ. Інстанційна підсудність адміністративних справ. Підсудність кількох пов'язаних між собою вимог. Передача адміністративної справи з одного суду до іншого.

Організація діяльності адміністративних судів

Автоматизована система документообігу суду та забезпечення її функціонування.

Система адміністративних судів: організаційні та функціональні зв'язки. Місцеві адміністративні суди: склад та повноваження. Апеляційні адміністративні суди: склад та повноваження. Вищий адміністративний суд України як суд касаційної інстанції з розгляду адміністративних справ. Верховний Суд України – найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції: склад, повноваження, вплив на адміністративні суди.

Суддя адміністративного суду: поняття, права та обов'язки, вимоги, гарантії. Відводи (самовідводи) як гарантія об'єктивності розгляду адміністративних справ. Підстави для відводу (самовідводу) судді. Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи.

Підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. Заява про відводи. Порядок вирішення питання про відвід (самовідвід). Наслідки відводу (самовідводу).

Судові виклики і повідомлення. Зміст повістки, порядок та час її вручення. Наслідки відмови від одержання повістки. Виклик шляхом надсилання тексту повістки електронною поштою, факсимільним повідомленням, телефонограмою. Виклик відповідача, третіх осіб, свідків, місце проживання (перебування) яких невідоме. Обов'язок повідомити адміністративний суд про зміну адреси та причини неприбуття в судові засідання.

Фіксування адміністративного процесу. Фіксування судового засідання технічними засобами. Ведення журналу судового засідання та його зміст. Зауваження щодо технічного запису і журналу судового засідання. Відтворення та роздрукування технічного запису судового засідання. Протокол судового засідання та його зміст. Складання протоколу про вчинення окремої процесуальної дії та його зміст. Зауваження до протоколу.

Судові витрати: поняття, види, порядок сплати. Пільги щодо сплати судових витрат: зменшення розміру судових витрат, звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення судових витрат.

Судовий збір: поняття, обчислення, порядок сплати і повернення.

Витрати, пов'язані з розглядом справи в суді: витрати на правову допомогу; витрати сторін та їх представників, що пов'язані із прибуттям до суду; витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів та проведенням судових експертиз; витрати, пов'язані з проведенням огляду доказів на місці; витрати, пов'язані з вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи.

Розподіл судових витрат. Розподіл витрат у разі відмови позивача від адміністративного позову. Судові витрати, пов'язані з примиренням сторін. Визначення розміру судових витрат. Рішення щодо судових витрат.

Строк звернення до адміністративного суду. Наслідки пропущення строків звернення до адміністративного суду. Процесуальні строки: поняття, види, поновлення, продовження та обчислення.

Заходи процесуального примусу: поняття та їх види. Попередження і видалення із залу судового засідання. Тимчасове вилучення доказів для дослідження адміністративним судом. Привід.

Учасники адміністративного процесу

Особи, які беруть участь у справі: поняття, склад, статус (права та обов'язки). Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність.

Поняття, види та загальна характеристика сторін. Заміна належної сторони. Процесуальне правонаступництво.

Поняття, види та загальна характеристика третіх осіб.

Поняття, види та загальна характеристика представників в адміністративному суді. Особи, які не можуть бути представниками. Документи, що підтверджують повноваження представників та порядок їх оформлення. Повноваження представника в адміністративному суді.

Участь у справі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб та особливості їх повноважень.

Інші учасники адміністративного процесу. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Свідок. Експерт. Спеціаліст. Перекладач.

Докази і доказування в адміністративному судочинстві

Поняття доказів в адміністративному судочинстві та їх види. Основні правила доказування: належність та допустимість доказів; обов'язок доказування; подання доказів; витребування доказів; дослідження доказів; оцінка доказів. Підстави для звільнення від доказування.

Забезпечення доказів. Способи забезпечення доказів. Заява про забезпечення доказів і порядок її розгляду.

Засоби доказування в адміністративному судочинстві. Пояснення сторін, третіх осіб, їх представників. Показання свідка. Письмові докази. Речові докази. Висновок експерта.

Порядок призначення судової експертизи. Види експертизи: комісійна, комплексна, додаткова, повторна.

Провадження в адміністративному суді першої інстанції

Форма, зміст, порядок пред'явлення адміністративного позову. Вимоги до позовної заяви. Відкриття провадження в адміністративній справі. Залишення позовної заяви без руху. Повернення позовної заяви. Відмова у відкритті провадження в адміністративній справі.

Підготовче провадження. Підготовка адміністративної справи до судового розгляду. Попереднє судове засідання. Відмова від адміністративного позову та визнання адміністративного позову під час адміністративного провадження. Примирення сторін під час підготовчого провадження. Пропозиція суду про надання додаткових доказів та пояснень. Судове доручення. Об'єднання і роз'єднання позовів. Поняття та порядок забезпечення адміністративного позову. Ознайомлення зі справою. Обов'язковість особистої участі. Судові рішення за наслідками підготовчого провадження.

Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України.

Розгляд адміністративної справи у судовому засіданні. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Головуючий у судовому засіданні. Обов'язки присутніх у залі судового засідання. Повноваження суду при вирішенні справи. Підстадії (частини) судового розгляду: підготовча частина судового засідання; розгляд адміністративної справи по суті; судові дебати; ухвалення й проголошення судового рішення.

Ускладнення адміністративного судочинства в стадії судового розгляду: залишення позовної заяви без розгляду, зупинення та поновлення провадження у справі; закриття провадження у справі; відкладення розгляду справи або оголошення перерви в її розгляді.

Судові рішення адміністративних судів, їх законна сила та звернення до виконання

Судові рішення: поняття, суть та види. Вимоги, яким повинно задовольнятися судове рішення. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма. Проголошення судового рішення, його видача або направлення.

Питання, які вирішує суд при прийнятті постанови. Зміст постанови адміністративних судів. Зміст ухвали адміністративних судів. Види ухвал. Окремі ухвали суду.

Усунення недоліків рішення адміністративного суду судом, який його постановив: винесенням додаткового рішення; виправленням опісок і очевидних арифметичних помилок в судовому рішенні; роз'ясненням судового рішення.

Поняття законної сили судового рішення. Набрання судовим рішенням законної сили. Правові наслідки законної сили судового рішення.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах. Постанови суду, які виконуються негайно. Порядок виконання судових рішень в адміністративних справах. Звернення судових рішень в адміністративних справах до примусового виконання. Оформлення

виконавчого листа, виправлення помилки в ньому та визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню. Видача дубліката виконавчого листа. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого листа до виконання. Примирення сторін у процесі виконання. Відстрочення і розстрочення виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання судового рішення. Заміна сторони виконавчого провадження. Поворот виконання судових рішень. Особливості повороту виконання в окремих категоріях адміністративних справ. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.

Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ

Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів владних повноважень.

Особливості провадження у справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо притягнення до адміністративної відповідальності.

Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій. Особливості провадження у справах щодо уточнення списку виборців. Особливості провадження у справах щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації, які порушують законодавство про вибори та референдум.

Особливості провадження у справах щодо оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу.

Особливості провадження у справах, пов'язаних із виборами Президента України.

Особливості судових рішень за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, та їх оскарження. Особливості здійснення представництва у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Особливості обчислення строків у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму, та наслідки їх порушення. Особливості провадження у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності.

Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання. Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про усунення обмежень у реалізації права на мирні зібрання.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності.

Скорочене провадження.

Особливості провадження у справах за зверненням органів державної податкової служби.

Особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них.

Особливості провадження у справах за адміністративними позовами з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства.

Особливості провадження у справах щодо підтвердження обґрунтованості вжиття суб'єктами владних повноважень заходів реагування під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Апеляційне провадження

Суд апеляційної інстанції. Право на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження. Вимоги до апеляційної скарги. Дії суду першої інстанції після одержання апеляційних скарг. Прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції. Підготовка справи до апеляційного розгляду. Заперечення на апеляційну скаргу. Приєднання до апеляційної скарги. Відмова від апеляційної скарги, зміна апеляційної скарги під час апеляційного провадження. Відмова позивача від адміністративного позову, примирення сторін під час апеляційного провадження. Межі перегляду судом апеляційної інстанції. Строк розгляду апеляційної скарги.

Апеляційний розгляд справи у судовому засіданні. Апеляційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами.

Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на постанову суду. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги на ухвалу суду.

Підстави для залишення апеляційної скарги без задоволення, а судового рішення – без змін. Підстави для зміни судового рішення. Підстави для скасування судового рішення та ухвалення нового рішення. Підстави для залишення позовної заяви без розгляду або закриття провадження у справі. Підстави для скасування судового рішення і направлення справи на новий розгляд.

Судові рішення суду апеляційної інстанції. Зміст ухвали суду апеляційної інстанції. Зміст постанови суду апеляційної інстанції. Окрема ухвала суду апеляційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Касаційне провадження

Суд касаційної інстанції. Суб'єкти та об'єкти касаційного оскарження. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги. Дії суду першої інстанції після одержання касаційної скарги. Прийняття касаційної скарги судом касаційної інстанції. Строки розгляду касаційної скарги.

Підготовка справи до касаційного розгляду. Заперечення на касаційну скаргу. Приєднання до касаційної скарги. Відмова від касаційної скарги, зміна касаційної скарги під час касаційного провадження. Відмова позивача від адміністративного позову, примирення сторін під час касаційного провадження. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Попередній розгляд справи.

Касаційний розгляд справи у судовому засіданні. Касаційний розгляд справи в порядку письмового провадження за наявними у справі матеріалами. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.

Підстави для залишення касаційної скарги без задоволення, а судового рішення – без змін. Підстави для зміни судових рішень. Підстави для скасування судового рішення суду апеляційної інстанції та залишення в силі судового рішення суду першої інстанції. Підстави для скасування судових рішень для продовження розгляду або на новий розгляд. Підстави для залишення позовної заяви без розгляду або закриття провадження у справі. Підстави для скасування судових рішень та ухвалення нового рішення.

Судові рішення суду касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції. Зміст постанови суду касаційної інстанції. Порядок розгляду касаційної скарги, що надійшла до суду касаційної інстанції після закінчення касаційного розгляду справи. Окрема ухвала суду касаційної інстанції. Повернення адміністративної справи.

Перегляд судових рішень Верховним Судом України (ВСУ)

Право на звернення про перегляд судових рішень ВСУ. Підстави, строки, вимоги та порядок подання заяви про перегляд судових рішень.

Перевірка Вищим адміністративним судом України відповідності заяви вимогам Кодексу адміністративного судочинства України та допуск справи до провадження.

Підготовка справи до розгляду у Верховному Суді України. Порядок розгляду справи Верховним Судом України. Повноваження Верховного Суду України за наслідками провадження. Постанова Верховного Суду України про задоволення заяви. Постанова Верховного Суду України про відмову в задоволенні заяви. Повідомлення про ухвалення рішення та його виготовлення. Обов'язковість судових рішень Верховного суду України.

Провадження за нововиявленими обставинами

Підстави для провадження за нововиявленими обставинами. Право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами. Відмова від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та її наслідки. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Судове рішення за наслідками провадження за нововиявленими обставинами.

2 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Оцінювання результатів атестації здобувачів здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань: за національною 4-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та за європейською шкалою ЄКТС (А - 90-100 балів – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками; В- 82-89 балів – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками; С - 75-81 балів – добре – в цілому змістовна робота зі значними помилками; D - 66-74 – задовільно – чітко, але зі значними недоліками; Е - 60-65 балів – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям; FХ - менше 60 балів - незадовільно).

Якщо відповідь здобувача на кваліфікаційному іспиті не відповідає вимогам рівня атестації, екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що здобувач не пройшов атестацію й у протоколі засідання комісії йому проставляється оцінка «незадовільно» (0-59 балів). У такому випадку здобувач відраховується з Університету і йому видається академічна довідка встановленого зразка. Право повторної атестації зберігається за здобувачем упродовж трьох років після закінчення Університету.

У випадку, якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для складання іспитів без поважних причин, у протоколі комісії зазначається, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою на засідання. Здобувач має право пройти атестацію після відрахування з Університету, починаючи з наступного навчального року, впродовж трьох років поспіль.

Якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії з поважної причини (що підтверджується відповідними документами), йому може бути встановлена інша дата проходження атестації з продовження строку навчання в Університеті (до наступного строку роботи екзаменаційної комісії, але не більше, ніж на один рік).

Повторна атестація з метою підвищення оцінки не дозволяється.

3 КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ІСПИТІВ

3.1 Контрольні питання для підготовки до кваліфікаційного іспиту з трудового права

1. Поняття трудового права як галузі права і як науки. Функції трудового права.
2. Суспільні відносини, що становлять предмет регулювання трудового права.
3. Метод правового регулювання трудових відносин.
4. Система трудового права як галузі права.
5. Поняття та класифікація джерел трудового права.
6. Основні види джерел трудового права.
7. Принципи трудового права України.
8. Поняття трудових правовідносин. Відмінність трудових правовідносин від цивільно-правових відносин, пов'язаних з виконанням роботи.
9. Підстави виникнення, зміни і припинення трудових правовідносин.
10. Зміст трудових правовідносин.
11. Поняття та види суб'єктів трудового права.
12. Громадяни як суб'єкти трудового права.
13. Профспілки як суб'єкти трудового права.
14. Поняття трудового колективу. Основні повноваження трудових колективів. Органи трудового колективу.
15. Колективні трудові відносини як складові предмета трудового права.
16. Соціальний діалог в Україні: поняття і загальна характеристика.
17. Угоди як акти соціального діалогу.
18. Поняття колективного договору та його зміст.
19. Порядок укладення колективних договорів. Перевірка виконання колективних договорів. Види відповідальності за порушення колективних договорів.
20. Поняття зайнятості населення. Державні гарантії права на вибір виду зайнятості.
21. Державна служба зайнятості, її структура, функції та права.
22. Поняття працевлаштування. Правові форми працевлаштування. Особливості працевлаштування категорій громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню.
23. Правовий статус безробітних.
24. Поняття і значення трудового договору. Зміст трудового договору.
25. Контракт як вид трудового договору.
26. Загальний порядок укладення трудових договорів. Документи, необхідні при прийнятті на роботу. Гарантії при прийнятті на роботу.
27. Форма трудового договору та його строк.
28. Трудові договори при прийнятті на роботу за сумісництвом та при

суміщенні професій і посад.

29. Трудові договори на сезонні і тимчасові роботи.

30. Випробування при прийнятті на роботу.

31. Поняття переведення на іншу роботу і його відмінність від переміщення. Зміна істотних умов праці.

32. Переведення на іншу постійну роботу.

33. Загальні підстави припинення трудового договору.

34. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.

35. Зміна в організації виробництва та праці як підстава розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу (п. 1 ст. 40 КЗпП України).

36. Звільнення з роботи при невідповідності працівника займаній посаді або виконуваній роботі, при тривалій хворобі працівника, при поновленні на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу, призову або мобілізації власника - фізичної особи під час особливого періоду, встановлення невідповідності працівника займаній посаді, на яку його прийнято, або виконуваній роботі протягом строку випробування (п.2,5,6, 10, 11 ст. 40 КЗпП України).

37. Звільнення з роботи за систематичне невиконання трудових обов'язків, за прогул, за появу на роботі у нетверезому стані, у стані наркотичного чи токсичного сп'яніння, при вчиненні розкрадання майна власника, (п.3,4,7,8 ст. 40 КЗпП України).

38. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника.

39. Звільнення працівника за ініціативою третіх осіб.

40. Порядок оформлення звільнення працівника. Вихідна допомога.

41. Гарантії для працівників підприємств, установ, організацій обраних до профспілкових органів.

42. Погодження звільнення працівника з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з профспілковим комітетом.

43. Правове регулювання відсторонення від роботи.

44. Види пільг, що надаються працівникам, які поєднують працю та навчання.

45. Поняття робочого часу та його нормативи.

46. Види робочого дня і робочого тижня.

47. Поняття режиму робочого часу та його види.

48. Надурочні роботи і порядок їх застосування.

49. Чергування на підприємствах, організаціях та в установах.

50. Поняття відпочинку і його види. Перерви протягом робочого дня і між робочими днями.

51. Щотижневий відпочинок. Порядок залучення працівників до роботи у вихідні дні. Компенсація за роботу у вихідні дні.

52. Святкові і неробочі дні. Компенсація за роботу у святкові і неробочі дні.

53. Право на основну щорічну відпустку. Тривалість основної щорічної відпустки.
54. Право на додаткові щорічні відпустки та їх тривалість.
55. Соціальні відпустки та порядок їх надання.
56. Порядок надання і використання щорічних відпусток.
57. Відпустки без збереження заробітної плати.
58. Поняття заробітної плати та її структура. Методи правового регулювання заробітної плати.
59. Тарифна система оплати праці.
60. Почасова система оплати праці.
61. Відрядна система оплати праці.
62. Преміальна система оплати праці.
63. Оплата праці при відхиленні від умов, передбачених тарифами.
64. Винагорода за підсумками роботи за рік.
65. Порядок виплати заробітної плати.
66. Обмеження відрахувань із заробітної плати. Відрахування, що можуть проводитися за наказом чи розпорядженням власника.
67. Поняття компенсаційних виплат і їх види.
68. Гарантійні виплати і доплати.
69. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.
70. Заохочення за успіхи у роботі.
71. Поняття дисциплінарної відповідальності та її види.
72. Порядок застосування дисциплінарних стягнень.
73. Поняття матеріальної відповідальності по трудовому праву і її відмінність від майнової відповідальності по цивільному праву.
74. Підстави і умови матеріальної відповідальності.
75. Види матеріальної відповідальності. Обмежена матеріальна відповідальність.
76. Повна індивідуальна матеріальна відповідальність.
77. Підвищена матеріальна відповідальність.
78. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність.
79. Порядок покриття шкоди, заподіяної працівником.
80. Матеріальна відповідальність власника або уповноваженого ним органу за шкоду, заподіяну працівникові.
81. Поняття охорони праці. Державна політика в галузі охорони праці.
82. Органи державного управління охороною праці.
83. Право на охорону праці під час укладення трудового договору та під час роботи.
84. Регулювання охорони праці у колективному договорі, угоді.
85. Служба охорони праці на підприємстві.
86. Навчання з питань охорони праці.
87. Спеціальні правила по охороні праці жінок.
88. Права неповнолітніх у трудових правовідносинах.
89. Застосування праці осіб зі зниженою працездатністю.

90. Поняття нещасного випадку, пов'язаного з виробництвом, та його розслідування.

91. Законодавство про страхування від нещасного випадку на виробництві.

92. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.

93. Поняття і причини виникнення трудових спорів.

94. Розгляд трудових спорів у комісіях по трудових спорах.

95. Розгляд трудових спорів у судовому порядку.

96. Розгляд колективних трудових спорів примирними комісіями.

97. Розгляд трудових спорів трудовим арбітражем.

98. Страйк як крайній засіб вирішення колективного трудового спору.

99. Поняття нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю. Система органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю.

100. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

101. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

102. Обчислення строків, передбачених Кодексом законів про працю України.

103. Обґрунтування необхідності прийняття нового Трудового кодексу.

3.2 Контрольні питання для підготовки до кваліфікаційного іспиту з адміністративного та адміністративного процесуального права

1. Поняття, предмет і метод адміністративно-процесуального права.
2. Система адміністративно-процесуального права.
3. Джерела адміністративно-процесуального права.
4. Адміністративно-процесуальне право в системі національного (українського) права.
5. Характеристика принципів адміністративно-процесуального права за КАС України.
6. Поняття адміністративно-процесуальних правовідносин.
7. Суб'єкти адміністративно-процесуальних правовідносин та їх класифікація.
8. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ.
9. Поняття і види підсудності адміністративних справ.
10. Судові виклики і повідомлення (зміст та особливості вручення) за КАС України.
11. Фіксування адміністративного процесу.
12. Загальна характеристика осіб, які беруть участь у справі.
13. Поняття сторін, їх види та характерні ознаки, права та обов'язки.
14. Поняття і види третіх осіб та їх характерні ознаки, прав а та обов'язки.
15. Участь у адміністративних справах органів та осіб, яким за законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
16. Представники в адміністративному судочинстві за КАС України.
17. Поняття судових доказів в адміністративному судочинстві.
18. Основні правила доказування в адміністративному судочинстві.
19. Пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників.
20. Показання свідка та порядок його допиту.
21. Письмові докази, та їх дослідження.
22. Речові докази, огляд та їх дослідження, в т.ч. дослідження звуко- і відеозаписів.
23. Висновок експерта та види експертиз.
24. Поняття і види судових витрат.
25. Судовий збір (поняття, розміри, порядок сплати) за Законом України «Про судовий збір»
26. Витрати, пов'язані з розглядом адміністративних справ.
27. Поняття, види та обчислення процесуальних строків в адміністративному судочинстві.
28. Судовий розгляд адміністративної справи та його процесуальний порядок.
29. Поняття і види судових рішень (постанови, ухвали).
30. Вимоги, яким має задовольняти судові рішення.

31. Зміст судового рішення (постанови, ухвали).
32. Ухвали суду першої інстанції(поняття, види, порядок постановлення).
33. Постанови адміністративного суду, які виконуються негайно.
34. Скорочене провадження.
35. Поняття і загальна характеристика апеляційного провадження.
36. Поняття і загальна характеристика касаційного провадження.
37. Поняття і загальна характеристика перегляду судових рішень Верховним Судом України.
38. Поняття і загальна характеристика провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.
39. Провадження, пов'язане з виконанням судових рішень в адміністративних справах.
40. Судовий контроль за виконанням судових рішень в адміністративних справах.
41. Поняття та предмет правового регулювання адміністративного права
42. Методи правового регулювання адміністративного права.
43. Поняття та класифікація джерел адміністративного права
44. Поняття адміністративно-правових норм та способи їх реалізації
45. Структура та види норм адміністративного права
46. Взаємодія норм адміністративного права з нормами інших галузей права
47. Поняття, ознаки та види адміністративних правовідносин.
48. Види адміністративних правовідносин.
49. Поняття та ознаки суб'єктів адміністративного права. Громадяни як суб'єкти адміністративного права.
50. Поняття, ознаки та види державної служби.
51. Принципи державної служби. Права та обов'язки державних службовців.
52. Обмеження для державних службовців при прийнятті на державну службу та проходженні державної служби.
53. Обмеження для державних службовців щодо вчинення корупційних дій.
54. Відповідальність державних службовців. Підстави припинення державної служби.
55. Поняття, зміст та умови надання відставки державним службовцям.
56. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права.
57. Повноваження Президента України у сфері виконавчої влади.
58. Правове становище Кабінету Міністрів України.
59. Адміністративно-правовий статус центральних органів виконавчої влади.
60. Поняття, ознаки та види актів державного управління.
61. Адміністративні договори як форми державного управління.
62. Поняття, ознаки та види методів державного управління.
63. Поняття та сутність переконання як методу державного управління.

64. Поняття й особливості адміністративного примусу. Види заходів адміністративного примусу.
65. Застосування вогнепальної зброї як спосіб попередження та припинення правопорушень.
66. Адміністративне затримання громадян як вид адміністративного примусу.
67. Поняття та види адміністративних стягнень.
68. Основні адміністративні стягнення: загальна характеристика.
69. Додаткові адміністративні стягнення: поняття та загальна характеристика
70. Поняття та склад адміністративного проступку.
71. Об'єкт адміністративного правопорушення.
72. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення: поняття, основні та факультативні ознаки.
73. Ознаки суб'єкта адміністративного правопорушення.
74. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення: поняття, основні та факультативні ознаки.
75. Види складів адміністративних проступків.
76. Поняття, ознаки та принципи адміністративної відповідальності.
77. Особливості визначення віку, з якого настає адміністративна відповідальність.
78. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.
79. Необхідна оборона: поняття та ознаки правомірності.
80. Крайня необхідність як обставина, що виключає адміністративну відповідальність.
81. Неосудність: поняття, характеристика та критерії встановлення.
82. Адміністративна відповідальність юридичних осіб.
83. Звільнення від адміністративної відповідальності при малозначимості правопорушення.
84. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності.
85. Характеристика обставин, що пом'якшують та обтяжують адміністративну відповідальність.
86. Строки притягнення до адміністративної відповідальності.
87. Адміністративні правопорушення, що посягають на трудові права громадян та здоров'я населення.
88. Адміністративні правопорушення, що посягають на власність.
89. Адміністративні правопорушення в галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури.
90. Адміністративні правопорушення в галузі сільського господарства та ветеринарії.
91. Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку.
92. Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління.

93. Адміністративні правопорушення проти громадського порядку.
94. Поняття та засади адміністративної відповідальності за порушення виборчих прав.
95. Загальна характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення.
96. Протокол про адміністративні правопорушення.
97. Адміністративні затримання та особистий огляд, огляд речей і документів.
98. Поняття та значення доказів в адміністративному провадженні.
99. Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.
100. Загальна характеристика постанов про накладення адміністративних стягнень.
101. Провадження постанови про накладення штрафу.
102. Провадження по справі про оплати вилучення предмета.
103. Провадження постанови про конфіскацію предметів, що стали безпосереднім об'єктом та знаряддям вчинення правопорушення.
104. Провадження постанови про позбавлення спеціального права.
105. Провадження постанови про застосування адміністративного арешту.

4 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1 Рекомендована література для підготовки до кваліфікаційного іспиту з трудового права

Основна

1. Бойко М.Д. Трудове право України: Навч. Посібник. - К.: Атіка, 2007. - 312 с.
2. Гончарова Г.С., Жернаков В.В., Прилипко С.А. Трудовое право Украины в вопросах и ответах: Учебно-справочное пособие. - 6-е изд., перераб. и доп. . - Х.: Одиссей, 2009.-776с.
3. Кодекс законів про працю України //Законодавство України про працю: 36. нормативно-правових актів. — Х.; ТОВ «Одіссей», 2011. — 848 с.
4. Конституція України //Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30. — Ст.141.
5. Прилипко С.М., Ярошенко О.М. Трудове право України: підручник.-3-те вид., перероб. і доп. . - Х.: ФІНН, 2010.-751с.
6. Про відпустки: Закон України від 15 листопада1996 р. (із змін і доп.) //Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 2. — Ст. 4.
7. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. (із змін та доп.) //Відомості Верховної Ради України. — 1993. — №36. — Ст. 361.
8. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 5. — р. 35.
9. Про оплату праці: Закон України від 24 березня1995 р. (із змін, і доп.) //Відомості Верховної Ради України. -- 1995. — № 17. — Ст. 121.
10. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня1992 р. (в ред. Закону України від 21 листопада 2002 року //Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 2. -Ст. 10.
11. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 34. — Ст.227.
12. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. (із змін і доп.) //Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 45 Ст. 397.
13. Трудове право України в схемах і таблицях: навч. посібник /С.М. Прилипко, О.М.Ярошенко. - Х.: ФІНН, 2010.-557с.
14. Трудове право України: Акад. курс: Підручник / За ред. П.Д. Пилипенка. - К.: Ін Юре, 2004. - 536 с.
15. Трудове право: підручник/ за ред. В.В. Жернакова. - Х.:Право,2012.- 496с.
16. Jefferson M. Principles of Employment Law. London, 2000.- 212 p.
17. Morgenstern F. Deterrence and compensation: legal liability in occupational safaty and health.- Geneva, 1982.- 210 p.

18. Painter R.W., Holmes A., Migdal S. Cases and Materials on Employment Law. London, 2000.- 284 p.

Додаткова

1. Актуальні проблеми регулювання відносин у сфері праці і соціального забезпечення: тези допов. та наук. повідомл. учасників III міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 жовт. 2011 р. - Х.: Кросроуд, 2011.-538с.
2. Барабаш А. Деякі властивості трудових правовідносин //Право України. — 1997. — № 8.
3. Баранюк Ю. Особливості змісту трудових контрактів //Право України. — 1998. — № 9. — С. 74.
4. Болотіна Н.Б. Трудовий договір за законодавством України: Навчальний посібник. — К.: Вид. Паливода А.І.- 2002. — 124 с.
5. Венедиктов В. Регулювання ненормованого робочого часу в умовах ринкової економіки // Право України. — 1999. — № 7. — С.104-106, 131.
6. Венедиктов В.С. Конспект лекцій по трудовому праву України. Ч.1. - Х.: Консум, 1998. - 137 с.
7. Вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Зб. норм. актів. - К.: Основа, 2000. - 668 с.
8. Жернаков В. Договірне регулювання соціально-трудова відносин // ВАПНУ. — 2000. — №4.
9. Жернаков В. Поняття примусової праці за законодавством України //Право України. — 1997. — № 10.
10. Жернаков В. Правове регулювання праці: співвідношення трудового і цивільного права // Право України. — 2000. — № 7. — С.49-52.
11. Заржицький О., Миргородський Д. Особливості правового становища осіб, які працюють у громадян за трудовим договором // Право України. -- 1996. — № 10. — С.42-43.
12. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами. Ч.1. / Уклад.: В.С.Ковальський, Л.П. Ляшко. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 608 с.
13. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами. Ч.2. / Уклад.: В.С.Ковальський, Л.П. Ляшко. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 560 с.
14. Кодекс законів про працю України. Постанови пленуму Верховного Суду з питань трудового права: станом на 7 лист. 2011 р. - Х.: Право, 2011.- 159с.
15. Кодекс законів о труде Украины: Научно-практ. комментарий. - 4-е изд., доп. / Под ред. И.Н.Пахомова. - Х.: Одиссей, 2005.-736с.
16. Кодифікація трудового законодавства України: монографія / За ред. Н.М. Хуторян. - Х.: Право, 2009.-432с.
17. Колективно-договірне регулювання соціально-трудова відносин у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації: монографія / За ред. О.М.Ярошенка. - Х.: Право, 2009.-240с.
18. Косса С. М. Вирішення трудових спорів судом. — Львів: Світ, 1998. — 32 с.

19. Коссак С. М. Підвідомчість суду трудових спорів. — Львів: Світ, 1998. — 24 с.
20. Лосиця І. Колективний договір в нових умовах господарювання // Право України. — 1997. — № 5. С. 73-76.
21. Маркина Т. Щодо способів захисту прав за законодавством України про працю // Право України. — 2002. — № 2. — С.53.
22. П.І.Жигалкін, С.М.Прилипко, О.М.Ярошенко Судова практика та її значення для регулювання відносин у сфері практиці: монографія. - Х.: ФІНН, 2008.-541с.
23. Пашутинський Е.К. Колективний договір: Зразки документів. Нормативна база. - К.: КНТ, 2006. - 160 с.
24. Пашутинський Е.К. Правила внутрішнього трудового розпорядку: Нормативна база. Зразки правил внутрішнього трудового розпорядку. - К.: КНТ, 2005. - 268с.
25. Пашутинський Є.К. Колективний договір. - К.: КНТ, 2005. - 160 с.
26. Попов С.В. Форми реалізації права на працю: проблеми теорії та практики: монографія. - Х.: ФІНН, 2009.-336с.
27. Порядок прийому на роботу, звільнення та оформлення трудових книжок: Метод. Посібник. - К., 1999. - 104 с.
28. Практикум по трудовому праву. - 2-е изд., изм. и доп. / Под ред. Д.А.Никонова, А.В.Стремоухова. - М.: Норма, 2005. - 160 с.
29. Прием и увольнение работников: Сб. норм. документов (с изм. и доп. по сост. на 01.07.2003.). - Х.: Конус, 2003.-160с.
30. Прилипко С. Розмежування права соціального забезпечення і трудового права // Право України. — 1999. — №10. — С.58-61.
31. Прилипко С.М., Ярошенко О.М., Клименчук Н.М. Колективні угоди як результат соціального партнерства (сучасний стан і перспективи розвитку). - Х.: ФІНН, 2011.-254с.
32. Примаков Е. Трудовое законодательство. - Х.: Фактор, 2001. - 396 с.
33. Проблеми охорони праці в Україні. — К., 1999. 177 с.
34. Прокопенко В. Власник і уповноважений ним орган як суб'єкти трудового права // Право України. — 2004. — № 10. — С. 22.
35. Прокопенко В. Розмежування підстав припинення трудового договору за угодою сторін від звільнення з ініціативи працівника //Право України. — 1997. — № 3.
36. Прокопенко В.І. Порядок прийняття і звільнення з роботи. Закон і практика. - К.: Юмана, 2011. - 176 с.
37. Процевський О.І. Про предмет трудового права України // Право України. — 2001. — № 12. — С.81-86.
38. Роїна О.М. Трудові правовідносини: Практ. посібник. - 2-е вид. - К.: КНТ, 2005. - 348 с.
39. Самсонова Т.Н. Материальная ответственность сторон трудового договора. - М.: Альфа-Пресс, 2004. - 56 с.

40. Севостьянов Г.М. Дисциплина труда и материальная ответственность рабочих и служащих за ущерб, причиненный предприятию. - М.: Профиздат, 1991. - 64 с.
41. Селезнев В.В. Как защищать свои права работника.-20-е изд. . - Х.: Одиссей, 2006.-375с.
42. Стависский П. Р. Материальная ответственность предприятия в трудовых отношениях. — Киев—Одесса: Вища школа, 1987. — 196 с.
43. Стычинский Б.С., Зуб И.В., Ротань В.Г. Научно-практический комментарий к законодательству о труде. - Киев-Севастополь: Институт юридических достижений, 2001. - 1024 с.
44. Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення: Тези доповідей та наук. повідомлень учасників II Міжнародної наук.-практ. конференції; м.Харків, 8-9 жовтня 2010р. / За ред. В.В.Жернакова. - Харків: Кроссруд, 2010.-572с.
45. Товстенко О., Ломанов І. Мінімальна заробітна плата: функціональна роль і методологічні основи її застосування //Праця і зарплата. — 1997. — № 23. С.8-9.
46. Трудове право України: Зб. норм.-правових актів/ Упоряд. П.А. Бущенко, Г.А. Ветухова. - Х.: Консум, 2001. - 464 с.
47. Трудові правовідносини.Збірник документів. - К.: СПЛАЙ, 2000. - 80с.
48. Трудові спори: законодавство коментар, судова практика/ Упоряд. В.А. Скоробагатько, М.І. Федішин. - К.: Істина, 2000. - 432с.
49. Трудові спори: законодавство, коментар, судова практика: Законодавство наводиться станом на 15 січня 2010 р. / В.А. Скоробагатько (упоряд.), М.І. Федішин (упоряд.). — К.: Істина, 2010. — 432 с.
50. Трудові спори: Навч. Посібник / За заг. ред. В.П. Пастухова. - К.: Магістр-XXI сторіччя, 2005. - 272 с.
51. Хавронюк М.І. Дисциплінарні правопорушення і дисциплінарна відповідальність: Навч. посібник. - Атіка, 2003. - 240 с.
52. Хусточкин А. Контракт у трудовому праві України // Право України. — 1995. — № 5-6.
53. Хуторян Н. М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин. -К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. — 264 с.
54. Хуторян Н.М. Правове регулювання дисципліни праці в новому Кодексі України про працю //Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку /Відп. ред. Н.М. Хуторян. — К.: Ін Юре, 1999. — С.103-116.
55. Чанишева Г. І., Фадєєнко А. Ф. Розгляд судами справ у спорах, що виникають з трудових правовідносин (окремі питання) // Право України. — 1998. — № 8. С. 58-63.
56. Швець Н.М. Право на страйк та умови його реалізації: Монографія. - Х.: Право, 2009.-224с.
57. Ярошенко О.М. Теоретичні та практичні проблеми джерел трудового права України: Монографія. - Х.: Вапнярчук Н.М., 2006.-456с.

58. Jefferson M. Principles of Employment Law. London, 2000.- 212 p.
59. Morgenstern F. Deterrence and compensation: legal liability in occupational safety and health.- Geneva, 1982.- 210 p.
60. Painter R.W., Holmes A., Migdal S. Cases and Materials on Employment Law. London, 2000.- 284 p.

4.2 Рекомендована література для підготовки до кваліфікаційного іспиту з адміністративного та адміністративного процесуального права

Основна

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР).- 1996.- № 30.- ст. 141.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07. 2005 р. № 2747-IV. // ВВР.- 2005.- № 35-36, № 37.- ст.446 зі змінами.
3. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах» від 17.12.2008 р. № 677-VI. // ВВР.- 2009.- № 15,- ст. 193); із змінами.
4. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. № // (ВВР).-2006.- N 30.- ст.260 з наступними змінами.
5. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03. 2004 р. № // (ВВР).- 2004.- N 29.- ст.367 з наступними змінами.
6. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005 р.№ // (ВВР).- 2006.- N 15.- ст. 128 з наступними змінами.
7. Закон України «Про судовий збір» від 08.10.2011 р. N 3674-V. // (ВВР).- 2012.- N 14.- ст.87 зі змінами.
8. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07. 2012 р. № 5076-VI. // (ВВР).- 2013.- № 27.- ст.282 зі змінами.
9. Закон України «Про прокуратуру» від 05.11.1991 р. // ВВР. – 1991. - № 53. - Ст. 793 зі змінами.
10. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23.12.1997 р. № 776. // ВВР.- 1998.- № 20.- ст.99 зі змінами.
11. Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24.03.1998р. // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 36-37. - Ст.243 зі змінами.
12. Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 р. // ВВР. - 1999. - № 24. - Ст. 207 зі змінами.
- 13.Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07. 2010 р. № 2453 // Офіційний вісник України від 30.07.2010 - 2010 р., / № 55/1 /, стор. 7, ст. 1900 зі змінами.
14. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 49. - Ст. 272. зі змінами.

15. Закон України «Про джерела фінансування органів державної влади» від 30.06.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 34. - Ст. 274 зі змінами.

16. Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20.11.2012 № 5492-VI із змінами, внесеними згідно із Законами № 5067-VI від 05.07.2012, ВВР, 2013, № 24, ст.243 № 399-VII від 04.07.2013.

17. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. //ВВР.-1997.- № 24.- ст. 170 зі змінами.

18. Закон України «Про вибори Президента України» від 05.03. 1999 р. N 474-XIV. //(ВВР).- 1999.- № 14. - ст.81 із змінами.

19. Закон України «Про державну службу» від 17.11.2011 р. № 4050-VI.// ВВР.- 2012.- № 26.- ст.273 із змінами.

20. Закон України «Про державну службу» від 16.12. 1993 р. N 3723-XII.// ВВР.- 1993.- № 52.- ст. 490; // ВВР .-2012 р.- № 12-13.- ст. 82; //ВВР.- 2013.- № 14.- ст. 89

21. Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05.04.2001 р.//ВВР.- 2001 р.- № 23.- ст. 18 із змінами.

22. Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003 р. № 755-IV.// /ВВР.- 2003 р.- № 31-32.- ст. 263 із наступними змінами.

23. Закону України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 р. № 4572-VI.// ВВР.- 2013 р.- № 1.- ст. 1 із змінами.

24. Закон України «Про правила етичної поведінки"» від 17.05. 2012 р. № 4722-VI.// ВВР.- 2013 р.- № 14.- ст. 94 із змінами.

25. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. № 5203-VI. // ВВР.- 2013.- № 32.- ст.409 із змінами.

26. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 06.11.2012 р. № 5475-VI. // Голос України офіційне видання від 28.11.2012 № 226 із змінами.

27. Закон України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 р. № 2790-XII.// ВВР.- 2001.- № 42.- ст. 212 із змінами.

28. Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10.07.2010 р. № 2487-VI із змінами.

29. Marcelak O. System wyborczy Ukrainy: problemy i sposoby ich rozwiązywania // Problemy prawa wyborczego Polski i Ukrainy. Materiały drugiego posiedzenia Polsko-Ukraińskiego Klubu Konstytucjonalistów (Sieniawa, 29 września – 1 października 2008 r.) / Red. W.Skrzydło, W.Szapował, K.Eckhardt. – Przemyśl; Rzeszów: WSPA, 2010.

Додаткова

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Наук.-практ. коментар / За ред. О. І. Харитонової, О.М. Пасенюка, М.Р. Аракеяна та ін. — Харків, 2005. — 552 с.
2. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. В 2-х тт. Том 1 / За заг. ред. В. К. Матвійчука / Матвійчук В. К., Хар І. О., - К.: КНТ, 2007. - 788 с.
3. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. В 2-х тт. Том 2 / За заг. ред. В. К. Матвійчука / Матвійчук В. К., Хар І. О., - К.: Алерта, КНТ, 2008. - 752 с.
4. Адміністративне судочинство: Підручник / За заг. ред. Т.О. Коломоєць, — К.: Істина, 2009. — 256 с.
5. Адміністративно-процесуальне право України: Підручник / За ред. О.В.Кузьменко. — К.: Атіка, 2007. — 416 с.
6. Адміністративна юстиція. Адміністративне судочинство: Навч. посібн. / За заг. ред. Т.О. Коломоєць. — К.: Істина, 2007. — 152 с.
7. Адміністративна юстиція: європейський досвід та пропозиції для України / Автори-упорядники І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда. - К.: Факт, 2003. - 536 с.
8. Адміністративна юстиція: проблеми теорії і практики: Настільна книга судді / За заг. ред. О.М. Пасенюка. — К.: Істина, 2007.
9. Адміністративне процесуальне (судове) право України: Підручн. / За заг. ред. С. В. Ківалова. — Одеса: Юридична література, 2007. - 312 с.
10. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права: Навч. посібн. / За заг. ред. Р.О. Куйбіди, В.І. Шишкін. — К.: Старий світ, 2006. — 675 с.

4.3 Інформаційні Інтернет-ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України - www.president.gov.ua
2. Верховна Рада України - www.rada.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України - www.kmu.gov.ua
4. Конституційний Суд України - www.ccu.gov.ua
5. Верховний Суд України - www.scourt.gov.ua
6. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини - www.ombudsman.kiev.ua
7. Міністерство юстиції України - www.minjust.gov.ua
8. Національна парламентська бібліотека України ім. В.І. Вернадського - www.nbuv.gov.ua
9. Електронна бібліотека з правознавства - www.pravo.biz.ua
10. Центр політико-правових реформ - www.pravo.org.ua
11. Правовий Інтернет – журнал «UApravo» - www.uapravo.org

12. Нормативні акти України – законодавство для практиків - www.nau.kiev.ua
13. Інститут проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого - www.legality.kiev.ua
14. Харківська правозахисна група - www.kphg.org
15. Українська Гельсінська спілка з прав людини - www.helsinki.org.ua